

MULIGHEDER I GRØNLANDS UNDERGRUND?*

Af departementschef *Erik Hesselbjerg*

Vi står i dag på tærsklen til en af de mest spændende perioder i Grønlands nyeste historie. En storstilet jagt efter rigdomme i form af mineraler og olie i Grønlands undergrund og på kontinentalsoklen ud for Grønlands kyst er gået ind, og et stort antal mine- og olieselskaber har meldt sig som ansøgere til efterforsknings- og udnyttelseskoncessioner.

Det ville også være en lykkelig ting, hvis der viser sig at være muligheder for i større målestok at udnytte Grønlands undergrund. Det grønlandske hovederhvervs – fiskeriets – fremtid tegner sig i disse år ikke særlig lyst, og det er derfor helt naturligt, at man både hernede og i Grønland er stærkt interesseret i alternative erhvervs- og beskæftigelsesmuligheder. Hvis det lykkes at finde tilstrækkelig gode forekomster af mineraler og olie, vil de afgifter, som selskaberne skal betale til det offentlige, også kunne yde et værdifuldt bidrag til Danmarks og hermed til Grønlands økonomi, ikke mindst fordi der vil være tale om et udpræget eksporterhverv.

Jeg vil ikke her omtale den minevirksomhed, der tidligere har været i Grønland, f. eks. kryolitbruddet i Ivigtut og blyminen ved Mesters Vig. Jeg vil starte i 1965, hvor folketinget vedtog loven om mineralske råstoffer i Grønland.

Loven fastslår, at alle mineralske råstoffer i Grønland tilhører staten, men tilføjer, at ministeren for Grønland kan give private selskaber tilladelse til forundersøgelse og meddele eneretsbevillinger til efterforskning og udnyttelse af mineralerne.

Hovedsynspunktet ved udarbejdelsen af loven kan vist bedst beskrives ved at citere følgende fra bemærkningerne til lovforslaget:

„... efterforskning og udnyttelse af mineralske råstoffer i Grønland bør gøres så tillokkende som muligt, samtidig med at det offentliges interesser varetages på rimelig måde. Det er af den største betydning, at det grønlandske erhvervsliv stimuleres på så mange områder som muligt, og udnyttelse af eventuelle råstoffer vil kunne blive af stor økonomisk betydning for det grønlandske samfund. Det må dog erin-

* Foredrag holdt i Det grønlandske Selskab den 14. januar 1971.

dres, at eventuelle mineralforekomster i Grønland på grund af landets beliggenhed og naturforhold er vanskelige at udnytte, og at forekomsterne derfor normalt må være rigere end andre steder i verden. Samtidig bør der gives bevillingshaveren en rimelig dækning for de risici, han løber.“

Loven sondrer mellem 3 former for bevillinger. Den første er en såkaldt forundersøgelsestilladelse, der kan gives for en periode på indtil 5 år ad gangen, og som kan omfatte meget store områder; i et enkelt tilfælde dækker den endog hele Grønland. En forundersøgelsestilladelse giver ret til at foretage indledende geologiske undersøgelser efter mineraler, men den er ikke forbundet med nogen form for eneret og indebærer heller ikke fortrinsret til senere eneretsbevillinger.

Den anden form for bevilling er en efterforskningskoncession. Her er der tale om en eneretsbevilling, og i tilfælde af, at der konstateres forekomster, har bevillingshaveren en fortrinsret til udnyttelse af forekomsten, forudsat at selskabet råder over de fornødne pengemidler og har den fornødne sagkundskab. En efterforskningskoncession kan kun gives for et mere begrænset areal.

Den tredje form for bevilling er en egentlig udnyttelseskoncession, der som hovedregel kun kan meddeles til aktieselskaber, der er registreret her i riget. Derimod stiller loven ikke krav om, at aktiekapitalen helt eller delvis skal være på danske hænder.

De to sidstnævnte bevillinger (efterforsknings- og udnyttelseskoncessioner) kan evt. sammenkædes i højere grad, således at indehaveren af en efterforskningskoncession i stedet for fortrinsret får ret til at få udnyttelseskoncession, såfremt han i efterforskningsperioden finder forekomster, der kan udnyttes.

Mineloven fra 1965, der på visse punkter blev ændret i 1969, kan i høj grad karakteriseres som en rammelov. Inden for visse grænser er det overladt til ministeren for Grønland at fastsætte de nærmere koncessionsbetingelser. Ministeren skal dog, inden der gives en udnyttelseskoncession, forelægge sagen for et særligt folketingsudvalg, ligesom der skal indhentes en udtalelse fra Grønlands landsråd.

Udviklingen, der kom forholdsvis langsomt igang omkring 1965, har i de seneste år accelereret meget kraftigt. I årene fra 1968 har mine- og olieselskaber fra mange lande vist en stærkt stigende interesse for Grønland. I begyndelsen koncentrerede interessen sig især om det grønlandske landterritorium og især om de hårde mineraler, men efterhånden er interessen for at søge efter olie i Grønland og på den grønlandske kontinentalsokke kommet mere og mere ind i billedet. Der er indtil i dag i henhold til 1965-loven givet ialt 21 forundersøgelsestilladelser og 14 efterforskningskoncessioner, medens der endnu ikke er givet nogen udnyttelseskoncession. Den første udnyttelseskoncession vil forhåbentlig blive givet i meget nær fremtid, hvilket jeg vil omtale senere.

Udover de selskaber, der har fået bevillinger, har yderligere en række selskaber

sat sig i forbindelse med ministeriet, og man må regne med, at en del af disse senere vil melde sig som egentlige ansøgere.

Der er for så vidt angår hårde mineraler givet både forundersøgelsestilladelser og efterforskningskoncessioner. Derimod er der, bortset fra et par ældre tilfælde, ikke givet eneretsbevillinger til at søge efter olie og gas, og der er på nuværende tidspunkt, hvilket er vigtigt at understrege, ikke givet noget olieselskab nogen fortrinsret.

Bevillingerne er givet til selskaber fra en række lande. For de hårde mineralers vedkommende drejer det sig om canadiske og amerikanske selskaber, og for oliens vedkommende er der givet forundersøgelsestilladelser til selskaber fra Canada, USA, Tyskland, Frankrig og Italien, og tilladelserne er givet dels til nogle af de helt store olieselskaber, dels til mindre og mellemstore selskaber. Det skal også nævnes, at 2 danske selskaber, Kryolitselskabet Øresund og A/S Dansk Svovlsyre- og Superphosphat Fabrik er i besiddelse af eneretskoncessioner til efterforskning af hårde mineraler.

Skal man bedømme chancerne for en erhvervsmæssig udnyttelse af Grønlands undergrund, er det ikke nok at konstatere, at mineralerne er til stede. På grund af de relativt store omkostninger ved minedrift i Grønland må forekomsterne også findes i så store mængder og have så høj en lødighed, at man er konkurrencedygtig på verdensmarkedet. Som eksempler herpå kan jeg nævne, at der i Østgrønland findes en stor molybdæforekomst, og på Kvanefjeldet ved Narssaq er der konstateret forekomster af uran. For øjeblikket kan det imidlertid ikke betale sig at udvinde disse mineraler, men dette forhold kan meget vel ændre sig. Det kan være, at efterspørgslen efter disse mineraler bliver så stor, og at de tekniske muligheder for udvinding bliver forbedret, at disse forekomster senere kan danne grundlag for en minedrift.

Det vil føre for vidt at foretage en mere detaljeret gennemgang af den efterforskning, som selskaberne har foretaget efter hårde mineraler. Jeg vil blot omtale 2 tilfælde. Det ene drejer sig om en forekomst af bly og zink ved „Sorte Engel“ ved Marmorilik i Umanak kommune, som formentlig er det tilfælde, hvor vi i dag kan gøre os de største forhåbninger om et positivt resultat. Det andet er den af Kryolitselskabet konstaterede jernmalmsforekomst mellem Godthåb og Sukkertoppen.

Jeg nævnte før, at den første udnyttelseskoncession forhåbentlig i nærmeste fremtid vil blive udstedt i henhold til mineloven. Der vil således her være tale om det første tilfælde, hvor der fastsættes detaljerede økonomiske vilkår i henhold til 1965-loven. Det drejer sig om det i Danmark indregistrerede aktieselskab Greenex, hvor aktiemajoriteten kontrolleres af det store og anerkendte canadiske mineselskab Cominco. Greenex fik i 1965 koncession med eneret til efterforskning. Igennem længere tid har der mellem Ministeriet for Grønland og selskabet været ført forhandlinger om vilkårene for eventuel udnyttelse af bly- og zinkforekomster i om-

rådet. Baggrunden for disse forhandlinger har været, at selskabet hidtil har anvendt ca. 6 mill. kr. til efterforskning, men ikke er indstillet på at gennemføre det afsluttende efterforskningsarbejde, før der fra statens side er givet tilsagn om, at selskabet vil få en udnyttelseskoncession, og man har fastsat vilkårene i en sådan koncession. Den afsluttende efterforskning forventes at ville koste ca. 20 mill. kr., og afgørende for, om selskabet vil etablere egentlig minevirksomhed vil være, om man ved den afsluttende efterforskning kan få indikation for tilstedeværelse af mindst 15 mill. tons malm. Etablering af egentlig minevirksomhed (udvinding) påregnes at ville medføre en investering på 5–600 mill. kr., heri medregnet udgifter til en mineby, havneanlæg etc.

Forhandlingerne har stået på i flere år, og det har været lange og svære forhandlinger, men i oktober måned 1970 lykkedes det at nå til enighed med selskabet om et udkast til en eneretskoncession indeholdende vilkårene for den afsluttende efterforskning og – hvad der er det væsentlige – for den eventuelle senere udnyttelsesvirksomhed. Dette udkast er i december måned 1970 blevet godkendt af Grønlands landsråd, og det er for tiden til behandling i et særligt folketingsudvalg.*

Jeg skal ikke i detaljer omtale koncessionsudkastet, men blot nævne nogle hovedpunkter:

Koncessionen gives for metaller og andre mineralske råstoffer, idet visse råstoffer, herunder olie og gas, er undtaget. De økonomiske vilkår er dog kun fastsat for udvinding af bly og zink. Koncessionen omfatter et areal på godt 150 km².

Koncessionen gives for 25 år fra det tidspunkt, planerne for minedrift er godkendt af ministeriet; koncessionen bortfalder dog i sin helhed, såfremt selskabet ikke inden udgangen af september 1975 har forelagt sådanne planer. Koncessionen kan forlænges for yderligere 25 år, men i så fald på vilkår, som fastsættes af ministeriet.

Koncessionshaveren er pligtig at anvende et vist minimumsbeløb til efterforskning i tiden, indtil der træffes beslutning om opbygning af en mine. Beløbet andrager godt 2 mill. kr. årligt for hele området.

Fra det tidspunkt, planerne for opbygning af et mineanlæg er godkendt, skal selskabet (bortset fra egentlige produktionsafgifter) erlægge en fast minimumsafgift, der påregnes anvendt til dækning af statens omkostninger til administration m. v. i forbindelse med koncessionen. Beløbet andrager ca. 300.000 kr. årligt.

Med hensyn til de økonomiske betingelser svarer selskabet dels en mindre arealafgift, dels en afgift på 45 % af nettooverskuddet, fra det tidspunkt den investerede kapital er indtjent gennem minevirksomhedens drift. Til gengæld er selskabet fritaget for almindelig aktieselskabsskat. Fra afgiften kan dog trækkes den del af ud-

* Koncessionen blev udstedt den 22. januar 1971.

»Sorte Engel«, der er givet i udnyttelseskoncession til Greenex A/S. Det er imidlertid ikke selve »Englen«, der har praktisk interesse, men derimod et 1–3 m tykt horisontalt malmlag på nordsiden af fjeldet. Lagets begyndelse ses ved pilen, mens fortsættelsen ikke kan ses på billedet. Laget indeholder mineralerne blyglans og zinkblende. (G. Henderson fot.).

bytteskatten, som – uanset at selskabet er fritaget for skat – skal erlægges af udenlandske aktionærer. Overskuddet opgøres i princippet efter den danske skatte Lovgivnings regler, dog således at der under hensyn til virksomhedens særlige karakter er tale om visse fravigelser fra disse regler, bl. a. for så vidt angår afskrivningsreglerne.

Det er ingen hemmelighed, at de økonomiske betingelser var det, der var sværest at opnå enighed om. I begyndelsen stod vi og det canadiske selskab meget langt fra hinanden, når vi drøftede, hvor stor en andel af udbyttet, den danske stat skulle have. Selskabet fremhævede, at der ved fastsættelsen af afgiften til staten måtte tages hensyn til de vanskelige arbejdsforhold i Grønland, den betydelige risiko og til, at staten ikke på nogen måde skulle medvirke ved investeringerne. Endvidere

fremhævede selskabet, at hvis betingelserne blev dårligere, end de var i Canada, ville det ikke kunne betale sig for selskabet at starte en minedrift i Grønland. Medens vi i begyndelsen forsøgte at handle os frem til et resultat, kom vi efterhånden til en erkendelse af, at det ville være rimeligt, om vi søgte at lægge os så nær som muligt op ad de økonomiske betingelser, som gælder i Canada. Det er naturligt, da det i hovedsagen drejede sig om canadisk kapital, og også fordi vilkårene især i den nordlige del af Canada til en vis grad kan sammenlignes med forholdene i Grønland. Jeg og en medarbejder rejste derfor til Canada, hvor vi hos de canadiske myndigheder fik en særdeles god orientering om de vilkår, der gælder i Canada, og vi fik kontakt med en canadisk konsulent. På grundlag af dette materiale udarbejdedes et nyt udkast til en koncession, som efter yderligere en række forhandlinger kunne accepteres af begge parter.

Det er naturligt her at spørge, hvor store indtægter staten og landskassen kan håbe på at få ud af bly- og zinkforekomsterne ved „Sorte Engel“. Jeg vil her understrege, at Greenex først efter yderligere nogle års efterforskning vil kunne tage stilling til, om der overhovedet er grundlag for en rentabel minedrift. Hvis der træffes beslutning herom, vil det tage mindst et par år at opbygge minen. Herefter skal selskabet som nævnt have tjent sin investerede kapital ind, og man må derfor ikke regne med, at der bliver nogen indtægter af betydning til staten før om 8–10 år. Hvor store indtægterne til staten herefter bliver, vil selvfølgelig afhænge af en lang række faktorer, lødigheden og størrelsen af den samlede forekomst, størrelsen af den årlige produktion, produktionsomkostningerne, verdensmarkedspriserne o. s. v. Man skal derfor være yderst forsigtig med at nævne noget beløb, men med alle mulige forbehold kan der blive tale om en samlet afgift til staten i en 15-årig periode af en størrelsesorden på ialt 600 mill. kr., altså gennemsnitlig en 40 mill. om året. Det ligger dog selvsagt i dette skøns karakter, at indtægterne for staten – hvis der bliver tale om minedrift – kan vise sig i virkeligheden at blive betydelig større eller betydelig mindre. Selvom det nævnte beløb er lille i forhold til de samlede statsudgifter til Grønland, der andrager mellem 6–700 mill. kr. om året, vil eventuelle indtægter fra Greenex – som jo kun er et enkelt projekt – alligevel være noget, der er værd at regne med.

Det er fra ministeriets side blevet anført, at medens betingelserne for udvinding af olie vil blive fastsat mere generelt, vil vilkårene i minekoncessionerne i højere grad blive udfærdiget individuelt under hensyntagen til de særlige vilkår, der gør sig gældende for den enkelte forekomst. Selvom dette indebærer, at man ikke fra andre selskabers side kan påberåbe sig, at de må kunne opnå samme vilkår som Greenex, så kan det selvfølgelig ikke undgås, at vilkårene i denne koncession til en vis grad kommer til at smitte af på senere koncessioner til andre selskaber, især når

det drejer sig om de mere grundlæggende principper. Jeg synes, at vi har lov til at betragte udfærdigelsen af koncessionen til Greenex som noget af en milepæl, og noget som kan give os en berettiget tro på, at det er muligt at få en udnyttelse af Grønlands naturrigdomme igang.

Jeg tror heller ikke, man skal undervurdere den positive betydning, det kan have for andre selskabers interesse for efterforskning i Grønland, at det nu viser sig, at der kan opnås enighed mellem det offentlige og et velrenommeret selskab om de egentlige udnyttelsesvilkår.

Mellem Sukkertoppen og Godthåb har Kryolitselskabet Øresund konstateret en jernmalforekomst af virkelige dimensioner. Forekomsten er anslået til 2 milliarder tons, og hvis der bliver tale om en udnyttelse, skal der investeres for mindst 1½ milliard kr., og der kan blive tale om opførelse af en by inde i bunden af Godthåbfjorden af samme størrelse som Godthåb i dag. Kryolitselskabet er nu gået i samarbejde med et amerikansk mineselskab med henblik på at undersøge, om det vil kunne betale sig at sætte en produktion igang. Jeg vil stærkt understrege, at man er på et rent indledende stadium, at der skal foretages mange kostbare og langvarige undersøgelser og beregninger, før man kan træffe beslutning om en eventuel udnyttelse. Denne jernmalforekomst er altså på grund af de mange usikkerhedsfaktorer ikke noget, man kan regne med som et virkeligt aktiv, men alligevel har sagen store perspektiver.

Jeg vil herefter komme med nogle bemærkninger om den virksomhed, som olie-selskaberne har foretaget i henhold til deres forundersøgelsestilladelser. En række selskaber har i sommeren 1969 og 1970 udført indledende undersøgelser og har foretaget navnlig aeromagnetiske og seismiske målinger i de vestgrønlandske farvande og i det nordlige Grønland. Selskaberne skulle inden udgangen af 1970 aflevere rapporter til ministeriet om resultaterne. Disse rapporter, som ministeriet har forpligtet sig til at behandle som fortrolige, er endnu ikke blevet gennemarbejdet af Grønlands geologiske Undersøgelse, men vi har – også på grundlag af de udtalelser, som vi har fået fra repræsentanter for selskaberne – lov til at gå ud fra, at resultaterne af seismiske målinger har været positive og har skabt basis for, at selskaberne er interesserede i at fortsætte med videregående undersøgelser. Det synes at være konstateret, at forudsætningerne for, at der kan være olie i den vestgrønlandske kontinentalsokkel, er til stede. Derimod ved man i dag intet om, hvorvidt der så også er olie til stede; dette vil først kunne konstateres, når der er foretaget boreriger ned gennem havbunden. Medens udgifterne til de seismiske undersøgelser er forholdsvist ringe sammenlignet med de beløb, man har med at gøre inden for olieindustrien, er olieboringerne en overordentlig kostbar affære. Der skal foretages mange boreriger, og man må nok regne med, at udgifterne til hver enkelt boring kan beløbe

sig til mindst 25 mill. kr. Selskaberne vil på denne baggrund ganske naturligt ikke gå igang med borerne, før de kan få en eneretskoncession med ret til udnyttelse.

Det er selvfølgelig meget svært at sige noget om, hvor store chancerne er, for at man kan finde olie i Grønland, og om det vil kunne betale sig at udvinde denne olie. Vi har forstået på den geologiske sagkundskab og olieselskaberne, at chancerne for at finde olie i den grønlandske kontinentalsokkel skulle være lige så gode som mange andre steder i verden. Det er hasardspil, men det tager selskaberne også med i deres beregninger. Derimod er der en faktor, som er helt særpræget for Grønland, nemlig tilstedeværelsen af de store isfjelde. Disse vil selvfølgelig indebære en betydelig risiko og formentlig højere omkostninger, dels når man borer efter olie, dels – og især – under en senere olieudvinding.

Jeg vil herefter gå over til at omtale arbejdet med at fastsætte betingelserne i oliekoncessionerne.

Den grønlandske minelov er som nævnt i høj grad en rammelov, og det påhviler derfor Ministeriet for Grønland i samarbejde med andre ministerier og under forudsætning af danske og grønlandske politiske instansers godkendelse at udforme en grønlandsk oliepolitik.

Man må her gøre sig klart, at der er tale om et i Danmark hidtil forholdsvis uopdyrket felt, hvor det ikke har været muligt at trække på ret megen sagkundskab her i landet. Ministeriet for Grønland er derfor blevet stillet over for et arbejdsområde med nye og meget komplicerede, men til gengæld overordentlig interessante opgaver. Det skal dog her nævnes, at vi i forhold til mange andre nybegynderlande inden for dette område har den fordel, at Grønlands geologiske Undersøgelse stod parat som en allerede etableret organisation til at gå ind i arbejdet sammen med ministeriet. Det kan iøvrigt også nævnes her, at det af GGU igennem årene udførte arbejde har en væsentlig andel i interessen for efterforskning i Grønland, og at selskabernes arbejde i meget høj grad hviler på det tilgængelige materiale fra GGU's hidtidige undersøgelser.

Den almindelige politik, som ministeriet har ført, har været ikke at slippe udviklingen løs i Grønland i et hurtigere tempo, end man har ment at kunne overskue konsekvenserne. Inden man forpligter den danske stat til noget, der kan have meget vidtrækkende konsekvenser, og som kan være helt afgørende for det grønlandske samfunds fremtid, er det nødvendigt, at man ikke improviserer sig frem, men skaffer sig den nødvendige viden og sagkundskab samt bygger på de erfaringer, man kan få fra andre lande, der har mangeårige traditioner med hensyn til minedrift og olieudvinding.

I erkendelse af områdets særlige karakter har ministeren for Grønland i 1969 nedsat et udvalg, der skal yde ministeriet bistand og rådgivning ved udarbejdelsen

af de retningslinier, der inden for minelovens rammer skal gælde for meddelelsen af koncessioner, især med hensyn til olie og gas. Koncessionsudvalgets formand er en fremtrædende dansk erhvervsmand, direktør Bent Suenson fra Det Store Nordiske Telegraf-Selskab. Som medlemmer af udvalget er udpeget repræsentanter for Ministeriet for Grønland og en række andre ministerier. Endvidere er kammeradvokaten og direktøren for Grønlands geologiske Undersøgelse medlemmer, og fornylig er sekretariatschefen ved Grønlands landsråd efter indstilling fra landsrådet blevet beskikket som medlem.

Blandt de mange emner, der skal tages stilling til, kan som nogle af de vigtigste nævnes spørgsmålet om varigheden af koncessionerne, om arealstørrelser, herunder om en successiv indskrænkning af arealet („relinquishment“), sikkerhedsforskrifter og kontrolforanstaltninger mod forurening, pligtigt efterforskningsarbejde, beskæftigelse af grønlandsk og dansk arbejdskraft, anvendelse i videst muligt omfang af danske entreprenører, forsyninger og tjenesteydelser samt som noget af det aller-vigtigste, de økonomiske vilkår, hvorved der sikres Danmark en rimelig andel i udbyttet ved udvindingen. De økonomiske vilkår omfatter også spørgsmål om mulige former for statsdeltagelse (næppe på de indledende stadier, men måske på et senere tidspunkt, hvis produktion i større omfang kommer i gang).

Udvalgets første arbejdsmaal var at tilvejebringe oplysninger om andre landes lovgivning og praksis. Gennem Udenrigsministeriet og de danske ambassader er der rettet henvendelse til 11 lande, og fra disse har man modtaget et omfattende materiale, som er blevet bearbejdet i ministeriet og i GGU. Det bør nævnes, at ministeriet især har modtaget værdifuld hjælp fra de norske myndigheder. Norge er jo på dette område en del år forud for os, og når hertil kommer, at der i 1970 er konstateret store olieforekomster på den norske kontinentalsokke, er det helt naturligt, at vi søger at udnytte de erfaringer, man har haft i Norge, og som man med stor beredvillighed stiller til vores disposition.

Da det imidlertid under behandlingen af ændringsforslaget til mineloven i 1969 i folketinget blev fremført, at man så hurtigt som muligt måtte nå frem til en afgørelse med hensyn til alle disse centrale spørgsmål, anså udvalget det for nødvendigt at forsøge på at skyde en genvej – om jeg så må sige – ved at knytte udenlandsk sagkundskab i form af konsulentbistand til arbejdet. Ministeren erklærede sig enig i dette synspunkt, og i eftersommeren 1970 gav Finansudvalget sin tilslutning til, at ministeriet oprettede kontrakt med udenlandske konsulenter. Ministeriet har herefter sluttet kontrakt med 3 konsulentfirmaer, hvoraf det ene, et verdenskendt amerikansk selskab, især beskæftiger sig med de juridiske/økonomiske aspekter, et hollandsk firma, der i nært samarbejde med GGU beskæftiger sig med de teknisk/geologiske aspekter, samt endelig et norsk selskab, der yder ministeriet rådgivning

med hensyn til, hvorledes danske og grønlandske virksomheder og dansk/grønlandsk arbejdskraft i videst muligt omfang kan komme ind i billedet, både under de indledende efterforskningsstadier og under en eventuel senere udnyttelse. Det der især tænkes på i sidstnævnte forbindelse er, at den for mine- og olieselskaberne nødvendige forsynings- og støtteindustri i så høj grad som muligt bør udføres af danske og grønlandske personer og virksomheder.

Konsulentfirmaerne er allerede kommet et langt stykke vej i arbejdet. Jeg kan således nævne, at det amerikanske firma efter forhandlinger her i København i efteråret afleverede en meget udførlig foreløbig rapport med forslag til et „oliekoncessionssystem“ for Grønland. Denne rapport er i den første uge af januar 1971 blevet indgående drøftet mellem repræsentanter for både det amerikanske og det hollandske konsulentfirma, medlemmer af koncessionsudvalget, folk fra Ministeriet for Grønland, geologer og skatteeksperter. Konsulenterne er nu i gang med at udarbejde den endelige rapport, som vil foreligge senest i løbet af et par måneder. Denne rapport skal herefter behandles af koncessionsudvalget med henblik på afgivelse af en indstilling til de politiske instanser; først herefter kan man gå i gang med egentlige koncessionsforhandlinger med selskaberne.

Hvornår kan man så regne med, at den første oliekoncession vil blive givet, og hvornår kan olieboringen herefter begynde?

Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at sige noget helt bestemt herom. Vi håber på at have det meste af materialet klar til sommer og at kunne optage forhandlinger med selskaberne i sidste halvdel af 1971, og uanset at enkelte selskaber muligvis kan være parate til boringer i sommeren 1972, skal man i almindelighed ikke regne med olieboringer før tidligst i 1973. Det spiller i denne forbindelse også ind, at selskaberne langt fra har tilendebragt de indledende undersøgelser, der går forud for de egentlige boringer.

Jeg er mange gange blevet stillet overfor det spørgsmål, hvorfor danske virksomheder og dansk kapital ikke i højere grad er inde i billedet, og hvorfor aktiviteten næsten udelukkende er overladt til udenlandske selskaber. Hertil kan bemærkes, at vi i Danmark har meget ringe erfaringer på dette område, at der kræves meget store investeringer, at der er tale om en meget risikopræget virksomhed, og at de økonomiske forhold i Danmark for øjeblikket ikke er sådanne, at man skal regne med, at dansk kapital vil være særlig villig til at investere i Grønland, selvom vi selvfølgelig ville hilse dette meget velkommen. Vi må derfor være tilfredse med, at udenlandske selskaber har vist så stor interesse for Grønland; ellers ville der sikkert ikke inden for en overskuelig årrække være kommet en udvikling i gang. Man skal dog også være opmærksom på, at hvis der kommer en mineraludvinding i gang i Grønland, og det således påvises, at denne form for virksomhed kan foregå i Grønland, så er

der rige muligheder for danske virksomheder for at komme ind i billedet på et senere stadium.

Når aktiviteten, som tilfældet er nu, i så høj grad ligger hos udenlandske selskaber, må vi til gengæld sørge for, at koncessionsbetingelserne på anden måde sikrer danske og grønlandske interesser bedst muligt.

Når man taler om den andel af udbyttet ved minevirksomhed eller olieudvinding, som det offentlige skal have, er det naturligt at spørge, om indtægterne skal tilfalde statskassen, landskassen eller deles mellem disse, og i bekræftende fald da på hvilken måde.

Selve mineloven taler alene om statens og landskassens økonomiske interesser uden at give nogen nærmere anvisning på, hvordan indtægterne skal deles. Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at selvom staten principielt skal have indtægterne, kan landsrådet dog komme til at deltage i udbyttedelingen. Landsrådet er dog i denne forbindelse gjort opmærksom på, at såfremt der bliver tale om væsentlige indtægter for landskassen, vil spørgsmålet om fordelingen af de offentlige udgifter mellem landskassen og statskassen kunne tages op til overvejelse, således at landskassen i givet fald kan overtage finansieringen af opgaver, der hidtil har påhvilet statskassen. Dette må vel siges at være en helt rimelig ordning, når man tager i betragtning, hvor store statsbevillingerne til Grønland har været i en lang årrække.

I relation til selskaberne er fordelingen af indtægterne imidlertid et internt dansk/grønlandsk anliggende: udadtil står staten og landsrådet som en enhed (det offentlige).

Da det under alle omstændigheder er en kendsgerning, at der vil gå en årrække – i bedste fald 8–10 år – inden staten kan få indtægter fra mine- og olievirksomheden, er løsningen af dette meget politisk prægede spørgsmål ikke det, der trænger sig mest på. Foreløbig drejer det sig om at få noget i gang i Grønland og samtidig sikre, at de dansk/grønlandske interesser varetages bedst muligt.

Disse 2 hensyn, der måske kan synes modstridende, kræver en ikke ringe balancekunst, når man fra statens side skal fastsætte betingelserne overfor selskaberne.

På den ene side må man ikke være for restriktiv i sin politik. Man må gøre sig klart, at man, for at få selskaberne til at deltage i det hasardspil, som det nu engang er at søge efter mineraler og olie, og for at få risikovillig kapital til at foretage de meget store investeringer i Grønland, som der her er tale om, må give selskaberne vilkår, som er tilstrækkelig attraktive; ellers søger selskaberne andre steder hen.

På den anden side kan de afgørelser, der skal træffes, få vidtrækkende konsekvenser for fremtiden. Der kan vise sig at være så store perspektiver i denne sag, at det ville være uforsvarligt at slippe udviklingen løs, før vi også fra dansk side råder over den fornødne sagkundskab til at kunne få udviklingen ledet ind i forsvarlige

baner. Den er vi nu ved at opbygge, dels i ministeriet, dels i GGU, gennem et grundigt udvalgsarbejde, ved at søge kontakt med udenlandske myndigheder og ved at knytte udenlandske specialister til os som konsulenter. Dette arbejde bliver fremskyndet mest muligt, men det vil nu engang tage sin tid. Lad mig tilføje, at olieselskaberne, selvom de er utålmodige efter at komme rigtig i gang, i almindelighed fuldt forstår og respekterer dette standpunkt. Grønland er jo heller ikke noget enestående i denne henseende. De internationale selskaber er vant til, at de statslige myndigheder i nye områder, hvor mineralefterforskning påbegyndes, ganske naturligt bestræber sig på at skabe sig et forsvarligt beslutningsgrundlag, før der deles vidtgående rettigheder, som kan binde staten i mange årtier ud.

Skal jeg konkludere og i få ord beskrive, hvorledes billedet tegner sig i dag, må man for det første fremhæve, at selvom interessen hos mine- og olieindustrien for at søge efter eventuelle rigdomme i Grønlands undergrund er overordentlig stor, er der på nuværende tidspunkt ikke konstateret nogen forekomst, om hvilken man med sikkerhed ved, at den kan udnyttes erhvervsmæssigt.

Vi kan dog tillade os at være optimistiske, og vi har lov til at håbe på, at der gennem minedrift og olieudvinding kan skabes noget, der både økonomisk og beskæftigelsesmæssigt kan få stor betydning for Danmark og Grønland. Vi bør stimulere den indledte udvikling mest muligt, men samtidig være klar over, at det er nødvendigt, at vi ruster os til at kunne styre udviklingen på en sådan måde, at den bliver til størst mulig gavn for det danske – herunder ikke mindst det grønlandske – samfund.

Sidst men ikke mindst gør vi klogt i ikke på nuværende tidspunkt at forfalde til dagdrømme og ej heller at tro – selv om optimismen måtte vise sig berettiget – at alle Grønlands problemer kan løses ved hjælp af mineralrigdomme.